

Rapport no. 15

PRIJSBEPALLENDE KENMERKEN BIJ ROZEN

(cultivar 'Motrea')

juli 1983

Ing. L. Oprel

Proefstation voor de Bloemisterij,

Aalsmeer

Dit rapport wordt u toegestuurd na overboeking van f 7,50 op giro 174855
ten name van Proefstation Aalsmeer onder vermelding: Rapport no. 15.

WOORD VOORAF

Naar de kenmerken die de prijs bepalen van bloemisterijprodukten is tot nu toe weinig onderzoek gedaan. Alleen bij het gewas Freesia is hierover al gepubliceerd (Vakblad voor de Bloemisterij 32 (1980) p. 20 - 23).

Voor de roos (cultivar 'Motrea'), waarover dit rapport handelt, zijn de gegevens ontleend aan het bedrijfsvergelijkende onderzoek "Oorzaken van verschillen in opbrengst van kasrozen" (LEI-publicatie 4.97).

Vanuit deze gegevens zijn de kenmerken die de prijs beïnvloeden geselecteerd met behulp van de factoranalyse. Op basis daarvan is met multiple lineaire regressie aangegeven in welke mate de prijs door die kenmerken beïnvloed wordt.

Met dit onderzoek is getracht een bijdrage te leveren aan het inzicht in de relatie tussen de kwaliteit en de prijs van bloemisterijprodukten.

Dank ben ik verschuldigd aan het Landbouw Economisch Instituut te Den Haag, met name aan de heren Schneider, Eriks en Van Rijssel voor de prettige samenwerking bij dit onderzoek.

Aalsmeer, februari 1983

Ing. L. Oprel

INHOUD

	pagina
Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Opzet van het onderzoek	3
- Toelichting	3
- Omschrijving van de gegevens	5
- De gegevens	8
3. Resultaten	9
- Werkwijze	9
- Prijsbepalende kenmerken	9
- Naam van de teler	12
- Vaasleven	13
4. Conclusies	14

Bijlagen

SAMENVATTING

Op basis van gegevens uit het bedrijfsvergelijkende onderzoek "Oorzaken van verschillen in opbrengsten van kasrozen", LEI-productie 4.97, is met behulp van factor-analyse en multiple regressie nagegaan welke produktkenmerken de prijs bepalen. Daarnaast is ook enige aandacht geschonken aan het vaasleven van rozen en de daarop van invloed zijnde produktkenmerken.

Uit het onderzoek is gebleken dat de prijs hoofdzakelijk bepaald wordt door de naam van de teler op de veiling, de steellengte en de grootte van de bloemknop. De naam van de teler op de veiling berust op objectieve zichtbare kenmerken, waarbij het niveau van deze kenmerken over een langere tijdsduur gezien, bepalend is.

Het vaasleven (houdbaarheid en percentage openkomende bloemen) wordt positief beïnvloed door een wat kleinere knop en een buigzamer steel, respectievelijk een grotere rijpheid .

1. INLEIDING

Op de veiling wordt onderscheid gemaakt tussen exportkwaliteit en binnenland. Na sortering op lengte mogen drie partijen (eenheden van gelijke kwaliteit en lengte) van elk bedrijf worden aangeboden voor export wanneer ze vrij zijn van beschadigingen en gebreken en als voldaan is aan de vereiste minimumlengte. Op de veiling wordt gekeurd op uniformiteit en op beschadigingen en gebreken van mechanische en ziektekundige aard.

Uit bedrijfsvergelijkend onderzoek naar de opbrengstbepalende factoren bij roos (LEI-publikatie 4.97) bleek dat de stuksprijs sterk verschilt tussen de bedrijven. Relaties tussen de kwaliteit en prijs kwamen niet goed tot uiting binnen het kader van dat onderzoek. Dit vormde de aanleiding om de relatie kwaliteit - prijs nader te beschouwen.

Met dit onderzoek is getracht meetbare kenmerken te vinden die elk, onafhankelijk van elkaar, met de prijs gerelateerd zijn. Tevens is er aandacht besteed aan de uitbloei van rozen op de vaas, omdat dit voor de handel onzichtbare kenmerk voor de consument wel zichtbaar is. Met dit onderzoek is een poging gedaan om inzicht te krijgen in het proces van prijsvorming en de kenmerken die daarbij een rol spelen.

2. OPZET VAN HET ONDERZOEK

Toelichting

Verschil in prijs van de aangevoerde rozen van verschillende bedrijven kan worden veroorzaakt door de veiling waarop aangevoerd wordt, de vraag- en aanbodverhoudingen op het moment van verkoop en de produktkenmerken.

De rozen van de onderzochte bedrijven werden op de grote veilingen van Nederland afgezet. De prijsverschillen tussen deze veilingen zijn klein ten opzichte van de prijsverschillen tussen de bedrijven en kunnen bovendien het gevolg zijn van kwaliteitsverschillen.

Op de onderzochte bedrijven werd doorgestookt, waardoor er vrijwel dagelijks bloemen geoogst werden. Op elk van de bedrijven werd verscheidene malen per week geveild. Verschil in prijsverloop door de week heen is wel vastgesteld. In figuur 1 is dat verloop weergegeven. Daaruit blijkt dat dinsdag, woensdag en zaterdag de "dure" dagen waren en maandag, donderdag en vrijdag de "goedkope" dagen.

Door tweederde van de bedrijven is zowel op dinsdag, donderdag als zaterdag aangevoerd. Het aanvoerpatroon per bedrijf varieerde van minimaal twee dagen per week tot een dagelijkse aanvoer afhankelijk van de produktie en de grootte van de transporteenheid (transportwagen van het bedrijf).

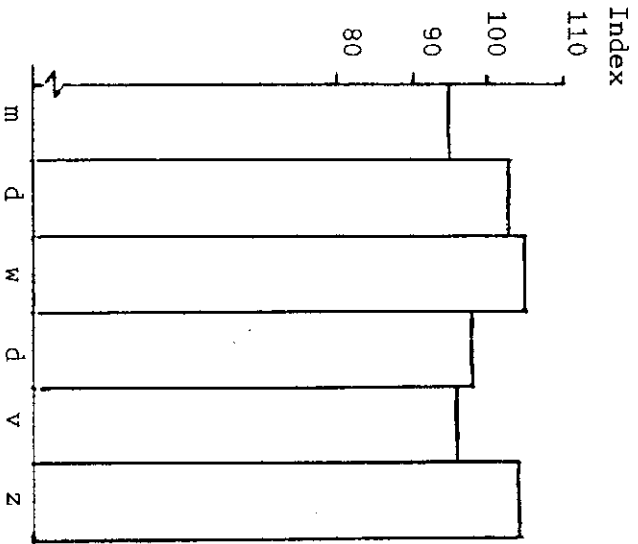
In voorjaar en herfst (fig. 1) blijkt dat de aanvoerpatronen dusdanig zijn dat zowel op "dure" als op "goedkope" dagen wordt geveild, hetgeen elkaar compenseert. De dagprijsverschillen in de zomer zijn niet interessant omdat de bedrijven dan vrijwel dagelijks aanvoeren. Hierdoor kan gesteld worden dat dagprijsverschillen in dit onderzoek geen rol spelen.

Een significante invloed op de prijs als gevolg van een verschillend aandeel export en binnenland tussen de bedrijven kon niet worden vastgesteld.

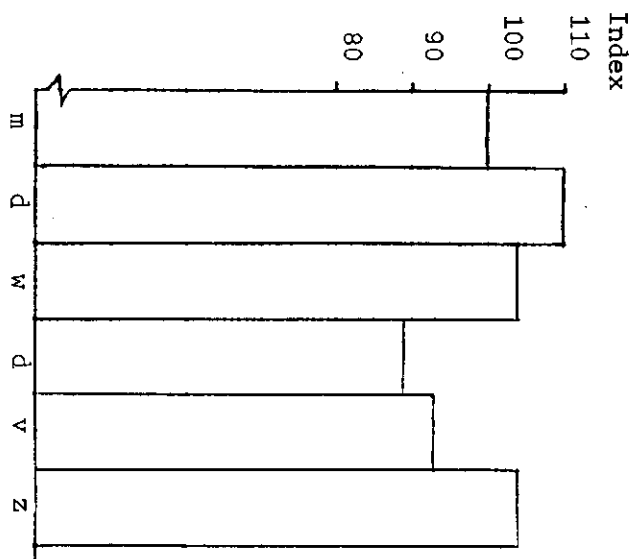
Figuur 1. Globaal prijsverloop door de week bij stabiele prijzen

Gemiddelde = 100

Periode 14-3-'77 t/m 26-3-'77

Periode 10-10-'77 t/m 21-10-'77

Prijsverschillen die zouden kunnen ontstaan doordat bepaalde bedrijven een groter of kleiner deel van de produktie in een dure periode hebben geleverd, zijn voorkomen door perioden van slechts vijf weken te nemen.

De geconstateerde prijsverschillen worden dus geacht volledig te zijn veroorzaakt door produktkenmerken.

Omschrijving van de gegevens

De gegevens voor dit onderzoek zijn ontleend aan 37 bedrijven. De beschouwde kenmerken hebben betrekking op de bloemknop, de steel, de sortering, de uitbloei op de vaas en op het bedrijf zelf.

Er zijn drie typen waarnemingen te onderscheiden. In de eerste plaats zijn gegevens vastgelegd door eenmaal per vijf weken waarnemingen te verrichten. In de tweede plaats zijn er per bedrijf steekproefsgewijs 8 bossen van 20 stuks exportkwaliteit 1e lengte (of 2e lengte wanneer er nauwelijks 1e lengte werd aangevoerd) op kenmerken nagemeten. De steekproeven zijn genomen op de volgende acht data: 25 mei, 29 juni, 10 augustus, 7 september, 19 oktober, 7 december, 1 februari en 8 maart. In de derde plaats zijn achteraf nog bedrijfskenmerken vastgesteld, zoals partijgrootte, aantal veildagen en de gemiddelde rangorde van de prijs (naam van de teler). Daarnaast zijn van een aantal kenmerken nog de jaargemiddelden apart als kenmerken toegevoegd in verband met de naam van de teler (zie Hoofdstuk 3, Naam van de teler). De onderscheiden kenmerken zijn de volgende:

1. *prijs*

Dit is de gemiddelde prijs in centen per stuk van alle aangevoerde bloemen per periode van vijf weken.

2. *steellengte*

Dit is de gemiddelde steellengte in centimeters van alle aangevoerde bloemen per vijf weken.

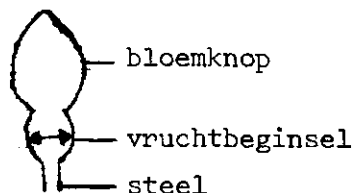
3. *steeldiameter*

Dit is de gemiddelde steeldiameter in millimeters van in totaal 60 snijrijpe bloemen op het gewas, gemeten op drie plaatsen in de kas. Per periode van vijf weken heeft de bepaling plaatsgevonden.

4. *diameter van het vruchtbeginsel*

Dit is de gemiddelde diameter in millimeters, bepaald aan dezelfde bloemen als variabele 3. Gemeten is de diameter zoals aangegeven is in figuur 2.

Figuur 2.

5. *rijpheid*

De gemiddelde rijpheid is bepaald aan de bossen bloemen die op de genoemde acht data verzameld zijn. De vaststelling van de rijpheid vond plaats door middel van een code (3 = rauw, 7 = zeer rijp).

6. *rijpheidsverschil*

Naast de rijpheid is van dezelfde bossen ook het verschil tussen de twee rijpste en de twee onrijpste bloemen per bos vastgesteld. Het rijpheidsverschil is een maat voor de uniformiteit van de bos.

7. *kromheid*

Van de bossen van 20 bloemen, waaraan ook de rijpheid gemeten is, zijn ook per roos de afwijking (a) in cm ten opzichte van de rechte en de lengte waarover die afwijking voorkwam (b) bepaald (zie figuur 3). Vervolgens is het quotiënt a/b als maatstaf voor de kromheid genomen. De waarden van het quotiënt a/b zijn gemiddeld per bos.

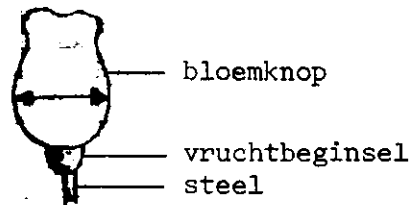
8. *steelslapheid*

De steelslapheid van de bossen van 20 bloemen is gemeten als het gemiddelde verschil, in cm tussen horizontaal geplaatste rozen in belaste en onbelaste toestand (figuur 4). Onder belaste toestand werd verstaan: een gewichtje bevestigd op 2/3 van de lengte, gerekend vanaf de onderzijde, waarbij de steel gesteund werd op 10 cm, gerekend van de onderzijde. De maximale lengte waarover gemeten is, bedroeg 40 cm.

9. *knopgrootte*

Van de bossen van 20 bloemen is de gemiddelde diameter in millimeters van de bloemknop bepaald (zie figuur 5).

Figuur 5.

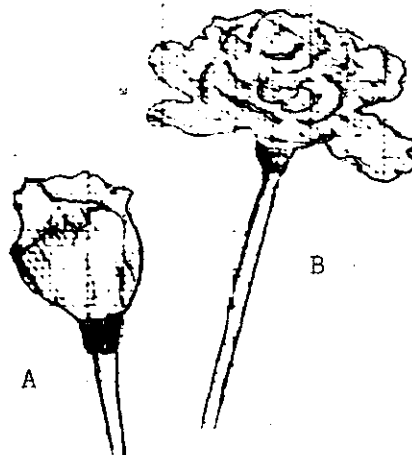
10. *houdbaarheid*

De bossen van 20 bloemen op de acht data hebben ook gediend om de gemiddelde houdbaarheid in dagen van een bos op water vast te stellen.

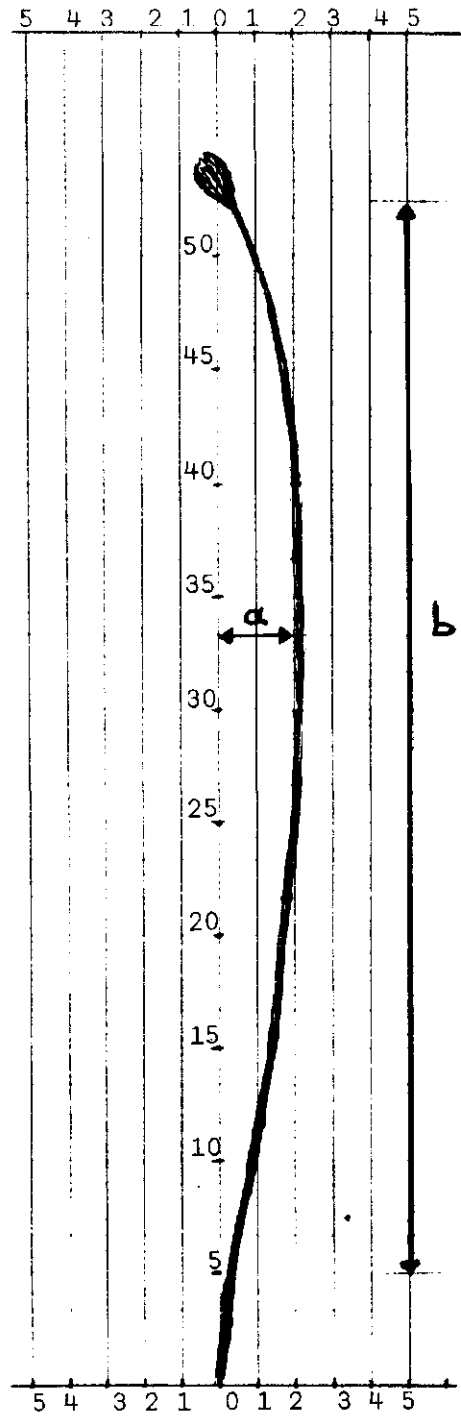
11. *percentage niet openkomende bloemen*

Per bos is naast de houdbaarheid ook gelet op dat deel van de bloemen dat niet volledig openkomt. Bloemen die niet verder openkomen dan stadium A (figuur 6) heten "niet openkomend".

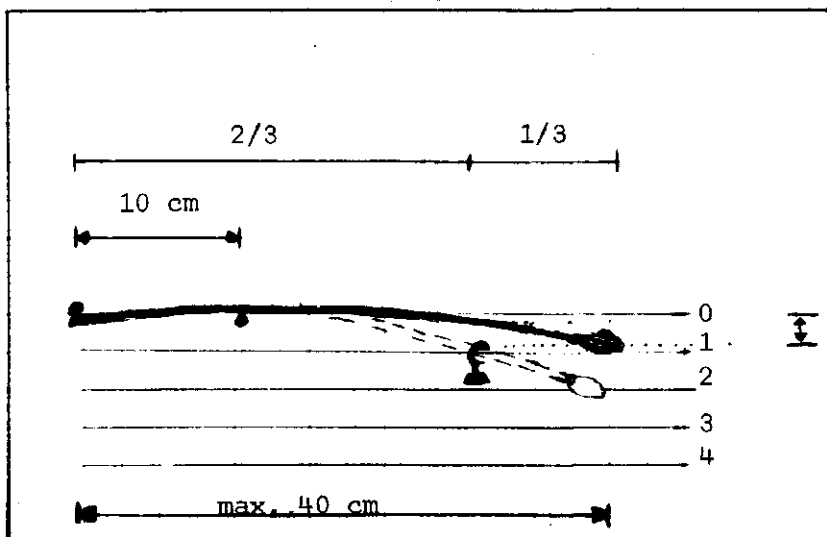
Figuur 6.

Figuur 3.

Figuur 4.

12. *knopgrootteverschil*

Het verschil tussen de twee bloemen met de grootste en de twee bloemen met de kleinste diameter van de bloemknop per bos (zie ook variabele 9).

13. *"naam"*

In elke periode van vijf weken is de rangorde van de deelnemende bedrijven bepaald middels de behaalde stuksprijs. Door middeling van de tien rangordecijfers is het prijsniveau van elk bedrijf binnen de groep gekarakteriseerd. Dit prijsniveau is uitgelegd als de "naam" die de teler op de veiling heeft verworven.

14. *gemiddelde steellengte per jaar*

Dit is het gemiddelde van de steellengte in de tien onderscheiden perioden.

15. *gemiddelde steeldiameter per jaar*

Dit is het gemiddelde van de steeldiameters in de tien perioden.

16. *gemiddelde diameter van het vruchtbeginsel per jaar*

Dit is het gemiddelde van de waarden van de tien perioden.

17. *gemiddeld aantal veildagen per periode per jaar*

Dit is het gemiddelde aantal dagen dat rozen ter verkoop zijn aangeboden per periode van vijf weken gerekend over de tien perioden.

18. *gemiddelde partijgrootte per jaar*

Dit is de aanvoer in stuks per periode gedeeld door het aantal veildagen daarin, gerekend over de tien perioden.

19. *gemiddelde rijpheid per jaar*

Dit is de rijpheid per periode, gemiddeld op jaarbasis.

20. *gemiddelde steelslapheid per jaar*

Dit is de steelslapheid per periode, gemiddeld op jaarbasis.

21. *gemiddelde knopgrootte per jaar*

Dit is de knopgrootte per periode, gemiddeld op jaarbasis.

22. *gemiddelde percentage openkomende bloemen per jaar*

Dit is het percentage openkomende bloemen per periode, gemiddeld op jaarbasis.

De gegevens

Voor het onderzoek zijn de gegevens van 34 tot 37 bedrijven gebruikt, afhankelijk van de periode. In enkele perioden ontbraken gegevens van één of enkele bedrijven, hoofdzakelijk als gevolg van het uitbloeien van het gewas.

De kenmerken die bepaald zijn aan de bossen van 20 bloemen sluiten in tijd gezien niet geheel aan bij de beschouwde 10 vijfwekelijkse perioden. In de eerste periode ontbreken de betreffende gegevens en bij de perioden 7 en 8 ligt de steekproefdatum op de grens, waardoor voor de perioden 7 en 8 de gegevens van dezelfde steekproef gebruikt zijn.

Om een inzicht te verschaffen in de gegevens zijn in tabel 1 de gemiddelde waarde en de standaardafwijking van de kenmerken per periode vermeld.

Bijna alle kenmerken, waarvan per periode een waarde is aangegeven, vertonen een seizoeninvloed (zie bijlage 1 en 2).

3. RESULTATEN

Werkwijze

Van de verzamelde kenmerken zijn per periode verbanden vastgesteld tussen die kenmerken. Daarna zijn met behulp van de factoranalyse de factoren vastgesteld die de verschillen in prijs verklaarden. In de onderscheiden perioden was het mogelijk om 65 - 90% van de verschillen in prijs te verklaren.

Aansluitend op de factoranalyse is met de gevonden factoren multiple regressie op de prijs uitgevoerd om de invloed van de prijsbepalende kenmerken te kwantificeren.

Een aparte aanpak vereiste het kenmerk "naam van de teler". Dit kenmerk, in principe voortgekomen uit prijsgegevens, speelt een voorname rol bij de prijsvorming. De reden om een dergelijk kenmerk op te nemen berust enerzijds op het feit dat de zichtbare produktkenmerken zoals steellengte en dergelijke maar een deel van de prijsvorming kunnen verklaren en anderzijds op het feit dat kopen een leerproces is waarbij ervaringen een rol spelen. Dit laatste verklaart tegelijkertijd de reden van de beperkte prijsverklaring door produktkenmerken.

Om meer zicht op de "naam van de teler" te krijgen is daarom nagegaan wat de samenstellende delen van deze "naam" zijn.

Prijsbepalende kenmerken

Met een betrouwbaarheidseis van maximaal 10% tweezijdige overschrijding (T-waarde $> 1,67$) is een multiple regressie toegepast op de gevonden prijsbepalende kenmerken. Hiertoe zijn de authentieke gegevens gebruikt, omdat de factoren die in de factoranalyse gevonden zijn vrijwel onafhankelijk van elkaar waren. Als gevolg van de gestelde eisen ten aanzien van betrouwbaarheid bleek een aantal kenmerken, voornamelijk met een kleine invloed op de prijsvorming, af te vallen. Totaal kon 51 - 83% van de prijs verklaard worden, afhankelijk van de periode.

In tabel 2 zijn de resultaten van de multiple regressie vermeld. Per prijsbepalend kenmerk en per periode is de prijsverandering weergegeven per eenheid van dat kenmerk. Uit tabel 2 blijkt dat de naam van de teler door het jaar heen veruit het belangrijkste prijsbepalende kenmerk is. Alleen van half juli tot half augustus, wanneer de gemiddelde prijs het laagst is, is de invloed van de naam op de prijs afwezig. Daarna neemt de invloed van de naam op de prijs toe met het stijgen van de prijs. In de drukke decembermaand bereikt de naam, absoluut gezien, de grootste invloed op de prijs. In de voor de handel rustiger maand januari, komt hierop een reactie met een kritischer houding ten opzichte van het produkt.

De steellengte treedt ook het grootste deel van het jaar als prijsbepalend kenmerk op de voorgrond. Wanneer de gemiddelde steellengte echter groter dan 40 cm wordt, wordt de invloed van de steellengte op de prijs relatief zo gering, dat de steellengte dan niet meer als prijsbepalend kenmerk meespeelt.

Tabel 1
Gemiddelde waarde en standaardafwijking van de gegevens

	Periode	4/4- 8/5	9/5- 12/6	13/6- 17/7	18/7- 21/8	22/8- 25/9	26/9- 30/10	31/10- 4/12	5/12- 8/1	9/1- 12/2	13/2- 19/3
		n=37	n=37	n=36	n=34	n=36	n=36	n=36	n=36	n=36	n=37
variabele	eenheid										
prijs	ct/st	32,3 3,4	23,8 3,8	15,4 3,8	13,1 3,4	14,6 2,3	18,3 2,5	28,1 3,1	42,1 4,8	47,8 5,6	39,1 4,0
steellengte	cm	40,3 3,7	37,7 4,0	33,8 4,6	30,4 4,7	31,9 3,5	33,8 3,7	39,1 3,8	44,5 3,7	46,2 4,1	45,3 3,9
steeldiameter	mm x 10	42,3 2,9	45,0 2,6	43,2 2,2	42,5 2,8	42,0 3,0	42,3 2,7	39,4 2,5	36,3 2,3	35,6 2,0	36,6 2,2
diameter vruchtbeginsel	mm x 10	84,4 4,5	87,6 4,8	83,9 4,5	85,1 4,1	84,8 3,5	83,8 3,6	79,1 2,8	72,6 4,2	71,1 3,7	74,0 2,5
rijpheid	code 3-7	-	4,6 0,6	3,8 0,7	4,1 1,0	4,5 0,6	4,3 0,5	4,4 0,6		3,6 0,5	3,7 0,4
rijpeidsverschil	code	-	0,5 0,1	0,5 0,1	0,6 0,2	0,5 0,2	0,5 0,2	0,5 0,2		0,4 0,1	0,4 0,2
kromheid	cm ² /cm x 100	-	28,1 11,6	21,4 9,6	16,9 5,7	15,4 4,9	15,1 5,9	11,8 5,2		25,2 9,6	30,5 8,6
steelslapheid	mm	-	16,5 5,4	11,0 3,8	6,7 3,8	12,1 4,1	13,5 3,6	26,3 7,6		22,9 5,9	19,6 5,6
knopgrootte	mm	-	16,9 0,9	17,3 1,1	17,8 1,1	16,6 1,1	15,8 1,2	13,8 1,0		12,8 0,7	13,9 0,9
houdbaarheid	dagen	-	12,5 2,0	11,4 1,9	12,3 0,9	13,1 1,3	11,8 1,7	13,0 1,5		17,4 1,1	15,6 1,3
% niet openkomende bloemen	%		7,4 7,6	23,6 23,3	53,7 27,7	27,6 22,9	22,2 16,5	8,8 10,8		5,6 8,1	3,1 4,4
knopgrootteverschil	mm	-	9,1 2,6	8,9 2,2	8,9 1,8	8,3 2,2	8,6 2,1	7,4 1,5		6,6 1,6	6,8 1,7

gemiddeld per jaar:

naam	rangorde	19,0 (7,7)
steellengte	cm	38,4 (2,1)
steeldiameter	mm x 10	40,6 (1,4)
diameter vruchtbeginsel	mm x 10	80,6 (2,7)
aantal veildagen/periode	dagen	16,7 (4,2)
partijgrootte/veildag	100 stuks	37,1 (18,8)
rijpheid	code	4,1 (0,3)
steelslapheid	mm	16,2 (3,5)
knopgrootte	mm	15,6 (0,7)
% openkomende bloemen	%	81,2 (8,4)

Tabel 2. Prijzverandering per periode in centen/stuk, weergegeven per eenheid van een kenmerk

Kenmerk	eenheid	Periode									
		9/5- 12/6	13/6- 17/7	18/7- 21/8	22/8- 25/9	26/9- 30/10	31/10- 4/12	5/12- 8/1	9/1- 12/2	13/2- 19/3	4/4- 8/5
Prijs	ct/st	23,8	15,4	13,1	14,6	18,3	28,1	42,1	47,8	39,1	32,3
Naam	1 positie	0,25	0,27		0,15	0,18	0,32	0,49	0,18	0,33	0,29
Steellengte	1 cm	0,17	0,31	0,29	0,31	0,35	0,20		0,27		
Steeldiameter	0,1 mm	0,34							0,87		
Diam. vruchtbeginzel	0,1 mm							0,21	0,15	0,70	0,25
Knopgrootte	0,1 mm										
Gem. knopgrootte per jaar	0,1 mm										
Knopgrootteverschil	1 mm		0,40	0,37			-0,44				
Rijpheid	1 stadium						-0,87				
% openkomende bloemen	1%								0,19		
Kromheid	1 cm ² /cm	0,05		0,26							
Gem. steelslapheid per jaar	1 mm			-0,35							
Aantal veildagen	1 dag										
Partijgrootte/veildag	100 st.	0,07									
% verklaard		68	65	61	51	61	83	74	73	77	58

* gem. % openkomende bloemen per jaar

De steeldiameter speelt een rol bij de prijsvorming als dit kenmerk een maximum-, respectievelijk minimumwaarde bereikt (mei/juni, respectievelijk januari/half februari). In de periode waarin de steeldiameter de maximumwaarde bereikt, vallen tevens enkele feest- en bijzondere dagen, wat een verklaring zou kunnen zijn voor de rol van de steeldiameter bij de prijsvorming in deze periode. Een grotere steeldiameter betekent namelijk veelal een grotere knop.

De bloemknopkenmerken, diameter van het vruchtbeginsel (een maat voor het aantal bloemblaadjes in de knop) en de knopgrootte (een maat voor de uitgroei van de bloemblaadjes in de knop) beïnvloeden in winter en voorjaar de prijs. De diameter van het vruchtbeginsel is het belangrijkste kenmerk van de bloemknop. In de periode januari - half februari treedt de knopgrootte naar voren als prijsbepalend kenmerk, omdat dan de knopgrootte minimaal is. Globaal kan gesteld worden dat de bloemknop een rol speelt bij de prijsvorming als de gemiddelde steellengte per periode groter is dan 40 cm.

Een groter knopgrootteverschil heeft van half juli tot eind augustus een positieve invloed op de prijs vanwege het voorkomen van wat grotere en rijpere bloemknoppen (meer kleur in de bos). In november, in een minder ruime markt (hogere prijzen), leidt een groter knopgrootteverschil (ongelijke bos) tot lagere prijzen, omdat er door de handel meer bossen omgepakt (moeten) worden.

In november en december worden onrijpere bloemen (rijpheid en percentage openkomende bloemen) beter betaald. In januari - half februari slaat dit om in een hogere waardering voor rijpere bloemen (percentage openkomende bloemen) omdat dan algemeen onrijper gesneden wordt (zie bijlage 2). Enigszins kromme rozen worden in mei - half juni en half juli - eind augustus iets beter betaald.

Van half juli tot eind augustus zijn de stelen het stevigst en slappere stelen, die tevens wat dunner zijn en een wat kleinere knop bezitten, hebben dan een negatieve prijsinvloed.

Vaker veilen gaat in november ten koste van de knopgrootte, wat dan ook negatieve gevolgen heeft voor de prijs.

De periode van begin mei tot half juni wordt gekenmerkt door enkele feest- en bijzondere dagen. Grotere partijen worden dan beloond met een wat hogere prijs.

De naam van de teler

Kopen kan beschouwd worden als een beslissingsproces. Daarbij spelen vooringenomen standpunten, produktenmerken en invloeden van buiten een rol. Invloeden van buiten zijn onder andere de tijd- en concurrentiedruk tijdens het veilen.

Binnen elk beslissingsproces speelt risicobeperking een belangrijke rol. Het risico bij een koop is kleiner naarmate het vertrouwen in het produkt groter is. Dit vertrouwen neemt toe of af, al naar gelang de ervaringen met het produkt na de koop positief of negatief zijn. In het algemeen kan gesteld worden dat het vertrouwen in het produkt van een specifieke producent bepalend is voor de voorkeur voor dat produkt, net zoals bij fabrieksprodukten (merken) sprake is van merkenvoorkeur en merkentrouw bij de kopers.

Bovenstaande, ontleend aan onderzoeken over consumentgedrag, is de grondgedachte achter het invoeren van het kenmerk "naam van de teler". Immers, een (in)koper is in grote lijnen vergelijkbaar met een consument, zodat aangenomen mag worden dat het gedrag ook overeenkomt.

In concreto betekent dit dat de (in)koper zich mede laat leiden door een merkenvoorkeur en merkentrouw op basis van ervaringen uit het verleden. Dit wordt nog versterkt doordat een koper zeer weinig beslissingstijd vóór de koop heeft, waardoor hij maar een beperkte hoeveelheid informatie over het produkt in beschouwing kan nemen. Dit alles resulteert in een iets ongevoeliger houding ten aanzien van de prijs; de koper zal bereid zijn een hogere prijs te betalen voor een produkt waarvan hij mag aannemen dat het aan zijn verwachtingen voldoet.

Ter volledigheid zij vermeld dat het bovenstaande geen onderwerp van onderzoek geweest is en dat een en ander afhankelijk is van het produkt, aanvoer, marktsegment en dergelijke.

Uitgaande van het belang van vertrouwen op basis van voorgaande ervaringen met het produkt, zijn jaargemiddelden van enkele kenmerken die gevonden zijn met behulp van de factoranalyse, gebruikt om de naam te verklaren met multiple regressie. Hieruit is gebleken dat de naam van de teler voor tweederde verklaard kan worden door de gemiddelde steellengte per jaar, de gemiddelde steeldiameter per jaar, de gemiddelde rijpheid per jaar, de gemiddelde steelslapheid per jaar en de gemiddelde partijgrootte per veildag.

In tabel 3 is aangegeven met hoeveel punten de rangorde verandert op een schaal van 1 tot 37 als gevolg van een verandering in een van de naam-bepalende kenmerken.

37 is de beste en 1 de slechte naam.

Tabel 3 Verandering van de naam (rangorde 1 tot 37) als gevolg van een verandering in de bepalende kenmerken

kenmerk	eenheid	verandering rangorde
gem. steellengte per jaar	1 cm	1,24
gem. steeldiameter per jaar	0,1 mm	1,27
gem. rijpheid per jaar	0,1 code	0,50
gem. steelslapheid per jaar	1 mm	-0,84
gem. partijgrootte per veildag	1000 st	1,05

Uit de tabel blijkt dat langere, dikkere en steviger stelen en rijpere knoppen tot een hogere plaats in de rangorde leiden. Daarnaast leveren grotere partijen ook een hogere rangorde op.

Vaasleven

Naast de kenmerken die de prijs bepalen is ook het vaasleven waar de consument mee geconfronteerd wordt van groot belang, omdat de ervaringen van de consument met het produkt in sterke mate het imago van het produkt bepalen.

Een verslechtering van het imago door een slecht vaasleven kan er op de lange termijn toe leiden dat van aankoop wordt afgezien.

Het belangrijkste kenmerk ter bepaling van het vaasleven is de houdbaarheid in dagen. Daarnaast is ook het percentage bloemen dat volledig openkomt van belang.

De houdbaarheid wordt positief beïnvloed door wat slappere stelen (zie bijlage 3). In oktober leidt een grotere knop tot een wat grotere houdbaarheid en in de rest van het jaar tot een wat kortere houdbaarheid.

Een groter knopgrootteverschil (aanwezigheid van of grotere of kleinere knoppen) leidt in de periode mei - half juli tot een grotere houdbaarheid, in oktober en januari - half maart tot gelijke houdbaarheid en in de rest van het jaar tot een kortere houdbaarheid.

Een groter aantal dagen veilen per week heeft in mei - half augustus en in november - december een negatieve invloed op de houdbaarheid. De reden voor dit feit is vanuit het verzamelde materiaal helaas niet aan te geven.

Het percentage openkomende bloemen neemt toe bij een grotere rijpheid van de bloemen. Een groter percentage openkomende bloemen gaat veelal ook samen met een grotere houdbaarheid.

4. CONCLUSIES

Uit het onderzoek is gebleken dat de prijsvorming van rozen, cultivar 'Motrea', grotendeels (51 - 83%) verklaard kan worden door objectieve, direct en indirect zichtbare kenmerken.

De naam van de teler op de veiling, het 'merk', wordt vrijwel het gehele jaar op duidelijke wijze betaald.

De steellengte treedt bijna het gehele jaar op de voorgrond als belangrijk prijsbepalend kenmerk. Alleen wanneer de prijs hoog is (en de gem. steellengte dus groot) wordt de invloed gering en daardoor onbetrouwbaar. De grootte van de bloemknop wordt bepaald in winter en voorjaar. Globaal kan gesteld worden dat de bloemknop een rol speelt als de gemiddelde steellengte groter is dan 40 cm.

De steeldiameter speelt een rol wanneer de diameter minimaal is. Ook wanneer de diameter maximaal is, treedt dit kenmerk op de voorgrond bij de prijsvorming. Mogelijk kan hier sprake zijn van een invloed van de grootte van de bloemknop (grotere steeldiameter: grotere bloemknop).

Een groter knopgrootteverschil heeft van half juli tot eind augustus een positief effect op de prijs, vanwege het voorkomen van wat grotere en rijpere knoppen. In november wordt een ongelijke bos lager gewaardeerd in prijs.

In november en december worden onrijpe bloemen wat beter betaald en in januari - half februari worden rijpere bloemen beter betaald; er wordt dan onrijper gesneden.

Enigszins kromme stelen worden in mei - half juni en half juli - eind augustus iets meer betaald.

Van half juli tot eind augustus hebben enigszins slappe stelen (kleinere knop) een negatieve prijsinvloed.

In november heeft vaker veilen, vanwege kleinere knoppen, een negatief effect op de prijs.

Grote partijen worden extra betaald in mei - half juni (feestdagen).

De naam van de teler wordt positief beïnvloed door gemiddeld per jaar lange, dikke en stevige stelen en door rijpe knoppen aan te voeren. Ook een grote partijgrootte beïnvloedt de naam positief.

Rozen met enigszins slappe stelen hebben in het algemeen een langere houdbaarheid.

In september - oktober heeft een grote knop een positieve invloed op de houdbaarheid, in de rest van het jaar is het omgekeerde het geval.

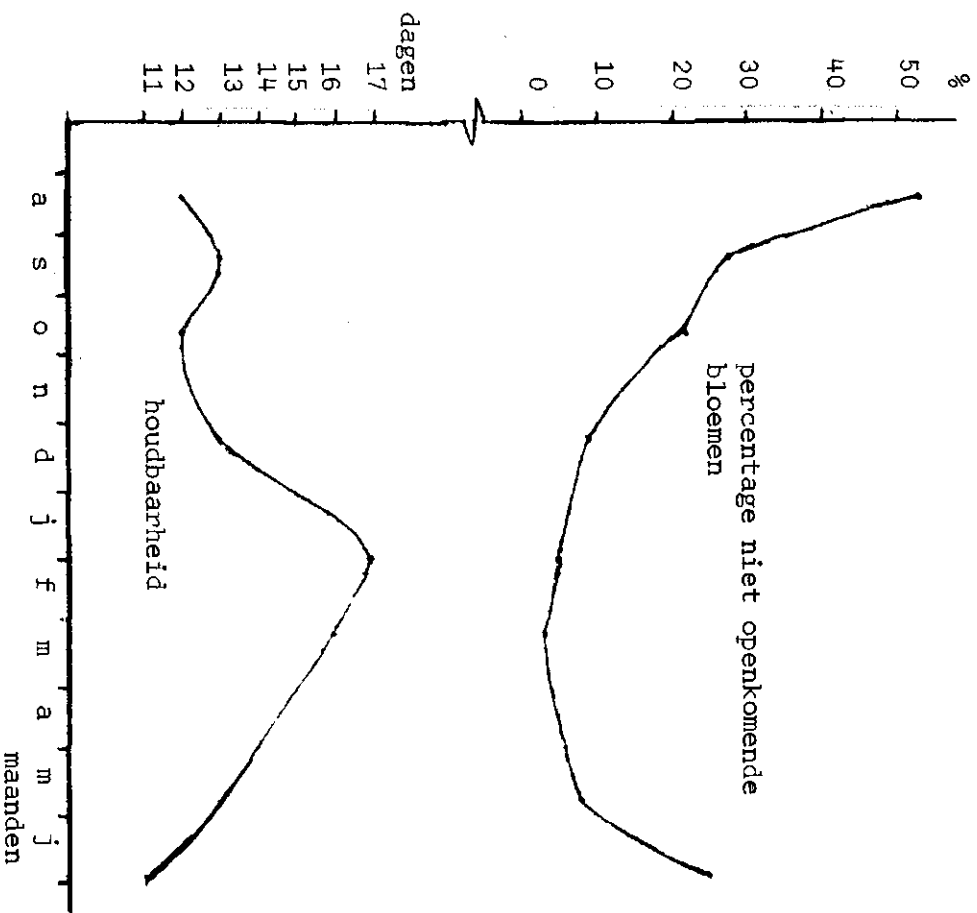
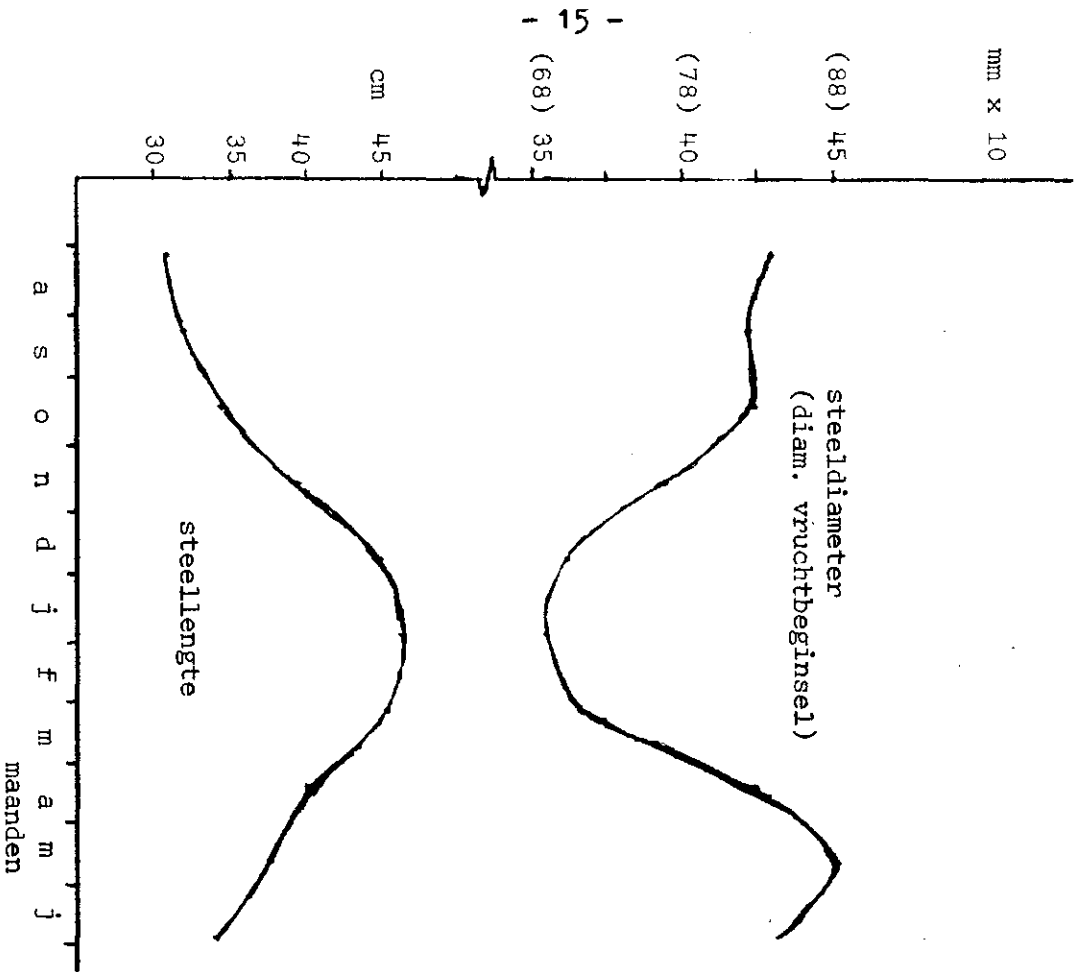
Van rijpe bloemen komt een groter percentage volledig open.

Een groter percentage volledig openkomende bloemen gaat veelal ook samen met een grotere houdbaarheid.

De houdbaarheid wordt (nog) niet betaald. Hierbij moet opgemerkt worden dat de gemiddelde houdbaarheid van 'Motrea' vrij hoog is (zie bijlage 1).

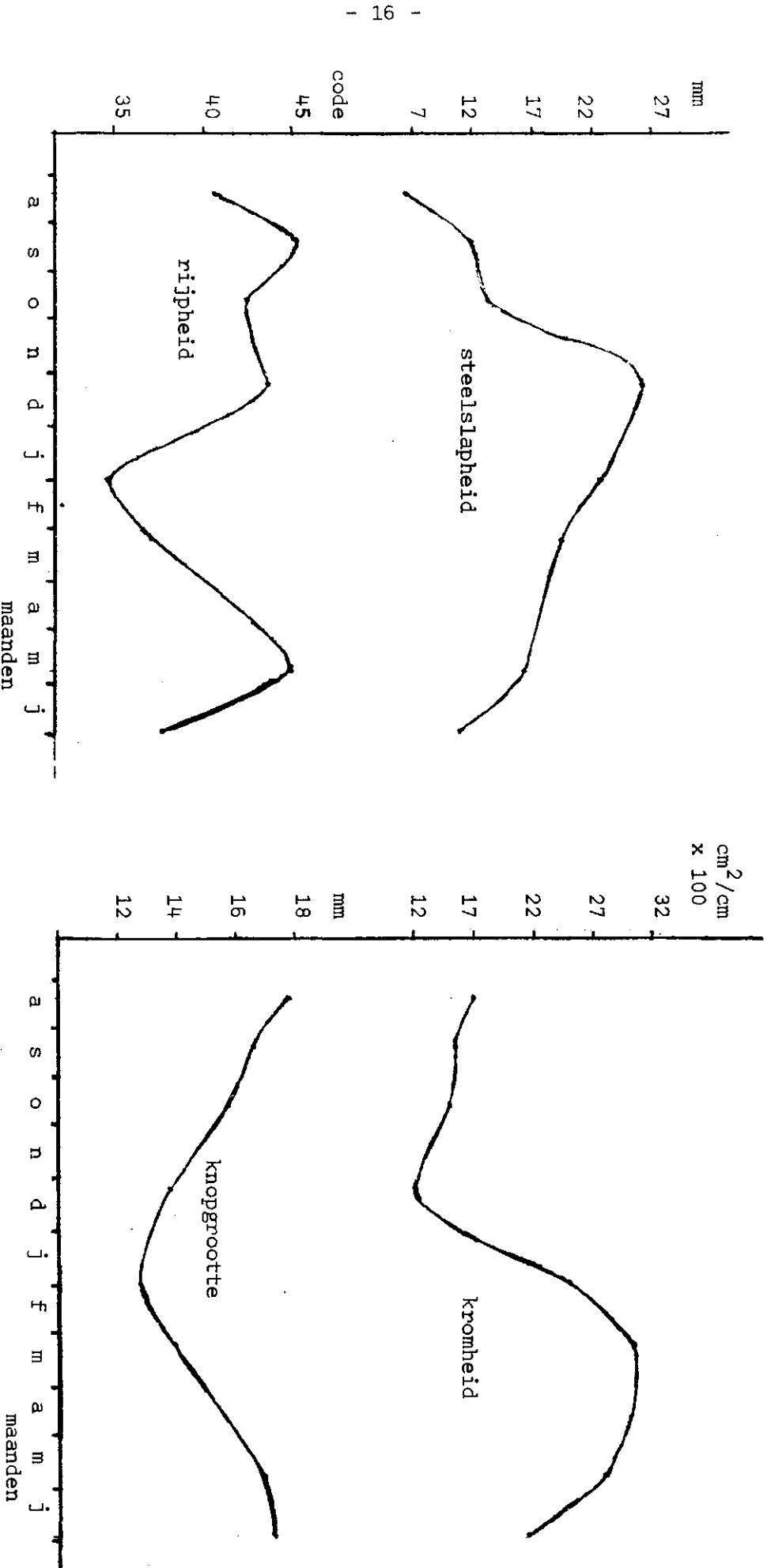
Bijlage 1. Roos, cv. 'Motrea'

Seizoenspatronen

Bijlage 2. Roos, cv. 'Motrea'

Seizoenspatronen

Bijlage 3 Delen van de aspectentabellen per periode

Periode 2 (9 mei - 12 juni)

H²
.993

Houdbaarheid	7	8	1	16	16	12
% openkomende bloemen	-29	7	-11		7	3
rijpheid	-1	84			2	2
knopgrootte	2		-42	-2	-4	1
diam. vruchtbeginsel			-3	-54	-1	
knopgrootteverschil		8	1		64	
steelslapheid	-1	4	30	-12	34	
veildagen	2	-2	1			-77

Periode 3 (13 juni - 17 juli)

H²
.434

Houdbaarheid		2	4		11	6	
% openkomende bloemen	98				-1		
rijpheid	18	16	-2		17		22
knopgrootte	5	-4	-15		15	-7	
diam. vruchtbeginsel				72	-4		
knopgrootteverschil	-1			-2	55		
steelslapheid	-2	10	-2	1	1	24	-1
veildagen	-1			4	-4	-1	28

Periode 4 (18 juli - 21 augustus)

H²
.934

Houdbaarheid	15	1	15	19	10	7	
% openkomende bloemen	86	-4		-3	1	2	
rijpheid	14	-58			3	1	
knopgrootte	4	-30	-9	1	-5		
diam. vruchtbeginsel	-2		-86	-1	-6		
knopgrootteverschil	12			-71		-1	
steelslapheid	1		4		89		
veildagen	-2	2					-69

Periode 5 (22 augustus - 25 september)

H²
.628

Houdbaarheid	8	6	11	11	1		
% openkomende bloemen	91			2			
rijpheid	22		1	2			
knopgrootte				-42			
diam. vruchtbeginsel		-90	4		1		
knopgrootteverschil		5	-88				
steelslapheid			1	85	2		
veildagen					47		

Periode 6 (26 september - 30 oktober)

H²
.815

Houdbaarheid	7	24	9	2	1	20	2
% openkomende bloemen	79	-4	-1			-2	
rijpheid	8	-47	3			-13	1
knopgrootte	-1	-5	65	-15	3	-6	-1
diam. vruchtbeginsel	-2	-1		-50			12
knopgrootteverschil			1		59	-2	
steelslapheid		3	-5	10		57	
veildagen		1		3			-89

Periode 7 (31 oktober - 4 december)

H²
.804

Houdbaarheid	4	22	2	5	26	16
% openkomende bloemen	13	.	-10	1	.	.
rijpheid	88	-2	-2	.	.	.
knopgrootte	10	-21	7	-7	-18	7
diam. vruchtbeginself	-1	-1	58	6	-6	1
knopgrootteverschil	.	-1	-1	-61	-1	-4
steelslapheid	1	1	-7	2	71	-3
veildagen	.	.	-1	-5	1	-76

Periode 8 (5 december - 8 januari)

H²
.734

Houdbaarheid	.	2	3	5	22	25
% openkomende bloemen	63	7	-1	.	3	.
rijpheid	9	78
knopgrootte	.	10	-8	-6	-23	9
diam. vruchtbeginself	.	2	-82	1	-3	2
knopgrootteverschil	.	.	1	-82	-1	-2
steelslapheid	.	1	3	1	78	-2
veildagen	.	.	8	-6	1	-48

Periode 9 (9 januari - 12 februari)

H²
.718

Houdbaarheid	11	1	1	.	.	.
% openkomende bloemen	88	3	.	.	.	6
rijpheid	11	52	.	-4	-3	-2
knopgrootte	.	57	-6	4	-7	.
diam. vruchtbeginself	.	6	-67	.	-5	-5
knopgrootteverschil	-6	.	.	54	-3	1
steelslapheid	.	.	1	.	61	-1
veildagen	3	.	2	.	.	44

Periode 10 (13 februari - 19 maart)

H²
.858

Houdbaarheid	51	2	1	3	14	2
% openkomende bloemen	49	-2	.	-1	-8	1
rijpheid	1	-67	-4	1	-3	1
knopgrootte	.	-18	-3	3	-49	3
diam. vruchtbeginself	-1	-16	-62	1	-4	-1
knopgrootteverschil	-1	-1	-3	76	-1	.
steelslapheid	-3	.	6	-1	86	.
veildagen	1	.	1	.	.	32

Aspectwaarden

	periodenummers								
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
% openkomende bloemen	12	98	86	45	8	23	63	95	5
rijpheid	95	18	14	70	79	96	9	8	77